

INFORMES PRESENTATS DAVANT EL PLE

INFORME SOBRE LA UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

Amb motiu de la 66a sessió anual de la Union Académique Internationale, celebrada a Brussel·les del 14 al 20 de juny de 1992, el senyor Manuel Mundó presentà aquest informe al Ple del 23 de novembre de 1992.

Molts de vosaltres potser agraireu algunes dades sobre què és i què fa la Union Académique Internationale (des d'ara, UAI), en especial els membres de l'IEC que hi han entrat durant aquests darrers anys.

El 1919 sorgia a París l'esberrany d'allò que havia d'esdevenir la UAI. En la primera Assemblea General, celebrada a Brussel·les el 1920, en fou fixada la seu al Palau de les Acadèmies Reials Franco-valona i Flamenca de Bèlgica; allí hi romanen des d'aleshores el Secretariat Permanent i el Secretariat Administratiu.

Els objectius de la UAI són: fomentar la cooperació de les acadèmies dedicades especialment a les ciències filològiques, arqueològiques i històriques, i a les ciències socials, morals i polítiques en un sentit ampli.

La UAI és una federació d'acadèmies o grups d'aquestes, d'àmbit nacional, i d'entitats similars amb vocació de cooperar internacionalment.

L'any 1920 s'havien acceptat com a membres de ple dret les acadèmies de catorze països; en la reunió del juny proppassat n'eren trenta-cinc, dels sis continents.

La UAI es compon d'un Buró, o Consell Permanent, amb president, dos vice-presidents i cinc vocals, un Secretariat Administratiu i l'Assemblea General, a més de comissions erudites i seccions, una

comissió de gestió, una altra de finances i comptes, i altres comitès *ad hoc* per als nous projectes. Aquests projectes eren només tres al moment de la constitució el 1920. Enguany han arribat als quaranta-set; d'aquests, ja n'han decaigut vuit, sigui per completats totalment o també per haver perdut interès, segons llurs promotors.

Segons els promotors, hi ha tres categories de projectes:

— La categoria A, que és d'empreses dependents d'una acadèmia concreta, o un grup d'elles, però sempre aprovades per l'Assemblea de la UAI; que tenen director i comitè propis i que poden ser finançades en part per la mateixa UAI.

— La categoria B és de projectes dependents en exclusiva de la UAI, la qual n'assumeix la direcció científica i financera i en nomena la comissió internacional.

— La darrera categoria, C, comprèn els projectes patrocinats per la UAI, la qual, però, no els atorga cap subvenció; tot i que se n'ha de presentar un report anual a l'Assemblea General.

Aquesta Assemblea es reuneix cada dos anys a Brussel·les; els anys intermedis ho fa en una ciutat, fins ara, d'Europa; l'any que ve la té anunciada al Marroc, a la ciutat de Fes, a suggeriment de la UNESCO.

La llengua administrativa oficial de la Union Académique Internationale és el francès.

La UAI coopera amb grans organitzacions mundials, com és ara i des de la fundació (el 1949) del Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines (CIPSH) dins de la UNESCO; les dues organitzacions subvencionen una quarta part dels projectes de la UAI.

Serà útil recordar que l'IEC es relacionà amb la UAI per mitjà de membres de la Secció Històrico-Arqueològica, de la Secció Filològica i, després, de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. A la reunió de la UAI del 1923, ja hi va assistir l'IEC com a membre de ple dret. Va participar ben aviat en el primer projecte emprès per la UAI: el Corpus Vasorum Antiquorum; l'IEC ja hi ha aportat, des del 1951 i per obra, sobretot, de Joan Maluquer de Motes, quatre fascicles-volums amb les peces ceràmiques gregues i romanes del Museu Arqueològic de Barcelona (dos volums, 1951-1965), del Museu d'Ullastret (1984) i del Museu d'Eivissa (1987).

Al projecte vi, *Forma Orbis Romanii Tabula Imperii Romani*, la primera aportació de l'IEC fou el fascicle *Baetulo-Blanda de la Forma Conventus Tarraconensis*, del 1928, obra de Josep de C. Serra i Ràfols.

El projecte v, que fomenta l'estudi del llatí medieval per països, amb els diccionaris respectius, va ser l'objecte dels treballs preparatoris de Lluís Nicolau d'Olwer sobre glossaris medievals a Catalunya. El fruit ple, però, no va venir fins al 1987, amb la presentació del primer volum del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*, dirigit i completat pel senyor Joan Bastardas, de la Secció Filològica, en col·laboració amb el CSIC.

El projecte ix, *Corpus Philosophorum Medii Aevi*, va atreure, així mateix, l'atenció de l'IEC des de ben aviat. Joaquim Carreras i Artau va fer-n'hi possible la participació tot proposant l'edició de les *Obres espirituals d'Arnau de Vilanova*: l'any 1950 Carreras publicava un fascicle sobre *L'epistolari* del gran metge i pensador; fins al 1971, però, no n'edità el primer volum: *Arnaldi de Villanova, Scripta spiritualia, I: Expositio super Apocalypsi*. Se'n dirà quelcom més endavant.

Quant al projecte xvi, *Corpus Vitrearum Medii Aevi*, igualment se'n parlarà tot seguit. Els volums referents a Catalunya són inclosos amb numeració pròpia dins de la sèrie d'Espanya.

Ramon Aramon i Serra ha presidit durant uns anys la comissió del projecte xix, *Corpus dels Trobadors*.

Ha estat demanada la col·laboració personal de l'autor d'aquest informe per al projecte x, *Chartae Latinae Antiquiores (ChLA)*, o sigui, per a editar-hi els documents anteriors a l'any 801 de la península Ibèrica.

La informació seria encara molt mancada si no s'esmentés el que la presència de Ramon Aramon a la UAI des de 1947 ha significat per a l'IEC. Durant uns divuit anys ha estat vocal del Buró o Consell, i n'ha exercit la vice-presidència en dos triennis consecutius (1961-1964 i 1965-1968); més encara: representà la UAI al Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines de la UNESCO del 1961 al 1973. Quan, a la reunió d'Estocolm del 1989, va ser proposada la candidatura d'Aramon com a president de la UAI, junt amb la del professor nord-americà G. May, Ramon Aramon renuncià a l'elecció; aleshores, els membres de la UAI, per aclamació, el nomenaren president d'honor.

Aquesta activitat intensa de Ramon Aramon, si d'una banda mantenia ben alt el prestigi de l'IEC en els medis científics internacionals, malgrat la difícil situació que el nostre Institut patia sota la llarga dictadura, de l'altra, la malfiança política contra l'IEC privà sovint Aramon de passaport i de mitjans. Fou aleshores quan la UAI hagué d'intervenir perquè la policia espanyola el deixés sortir. L'intercanvi de publicacions amb aquelles acadèmies va resultar, durant aquells anys, molt més favorable a l'IEC que el que aquest els podia oferir.

La UAI, com es constata, havia tractat sempre amb afecte l'IEC. No sorprèn gens, doncs, que aquella acceptés l'oferta del nostre president, Emili Giralt, per a celebrar a Barcelona, i a la seu de l'IEC, la sessió anyal del 1987. Tal com expressa el report de la seixanta-una sessió de la UAI, publicat l'any següent, i el que recorden encara amb plaer els seus membres, aquella sessió fou memorable. L'IEC, a més del local i de la bona acollida, pogué presentar el primer volum del *Corpus Vitrearum* dedicat a Santa Maria del Mar (1985), el primer volum complet del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae* (1986) i el vol. II de les *Inscriptions romaines de Catalogne*, dedicat a Lleida (1985).

Es podria dir, doncs, que les relacions de l'IEC amb la UAI es troben en un moment dolç. Amb el que es dirà de seguida, es podrà veure, però, com esdevindrien de fràgils si no es donava una empenta a la nostra cooperació en les tasques i els projectes compromesos entre l'un i l'altra.

Des del 1968, al costat de Ramon Aramon, delegat de l'IEC, es trobava Joan Vernet, membre del nostre Institut, que assistia a la UAI com a delegat de la Real Academia de la Historia; durant alguns anys la presència de les acadèmies de Madrid tenia, curiosament, representació catalana. El Patronato Menéndez y Pelayo, l'únic admès del CSIC, ho fou —ironia de la sort— amb la recomanació de l'IEC, malgrat que aquest no era reconegut pel Govern franquista, però naturalment sí que ho era per la UAI. A partir del 1986 començaren d'assistir-hi Joan Ainaud, com a delegat adjunt, i Manuel Mundó, com a suplent.

Cal esmentar la companyia i el suport constants que ofereixen a l'IEC Antoni Truyols i Serra (mallorquí), representant de la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas de Madrid, i sobretot Eloy Benito Ruano, que hi representa la Real Academia de la Historia i el Patronato del CSIC, des de fa bastants anys; llur comprensió fa que la representació catalana no sigui absorbida per l'espanyola a la UAI.

Del 14 al 20 de juny d'enguany se celebrà a Brussel·les la 66a sessió anual de la UAI. Per indisposició de Ramon Aramon i Joan Ainaud, em va tocar a mi de suplir-los i portar-hi el vot delegat de l'IEC. En el col·loqui que seguí a la conferència inaugural de Janos Harmatta, de l'Acadèmia hongaresa, en francès, sobre «La copa de Xusro i l'origen de la llegenda del Graal», vaig intervenir entorn de diverses peces suposadament catalanes de coure amb la inscripció *Opus Salomonis* i en l'aclariment de la narració de Kyot i Flegetanis (= Fl[avii] Egi-canis) a Toledo en el *Parzival* de Wolfram von Eschenbach.

L'IEC va poder presentar reports d'activitats referides als projectes següents:

I: Corpus Vasorum Antiquorum. La delegació de Catalunya constata-va que, després de la mort del professor Joan Maluquer de Motes, en-cara no s'havia pogut refer la comissió que hi ha de treballar. L'es-panyola, en aquest moment, és més activa.

V, 1: Diccionaris de Llatí Medieval. Es va haver de constatar que no-més s'havien pogut reagrupar els col·laboradors per al vol. II del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*. La comissió, formada pels senyors Aramon, Bastardas, Mundó, Quetglas i Alturo, confia plena-ment que sobre l'alta direcció de Joan Bastardas, el treball efectiu emprès pel professor Pere Quetglas, ajudat per les senyores Teresa Gràcia, Lluïsa de Nadal i Anna M. Sales, esdevindrà aviat tangible.

Com a fonts documentals útils per al *Glossarium*, l'IEC pogué pre-sentar a la UAI els dos volums d'Ignasi Puig i Ferreté: *El monestir de Santa Maria de Gerri (s. XI-XV)*, que conté una col·lecció diplomàtica de 556 documents en llatí medieval.

Encara que també es van poder examinar allí només els ozalids del *Diplomatari i escrits literaris de l'abat i bisbe Oliba* d'Eduard Junyent, tot i que lloaren l'obra, no es considera encara com a presentada a la UAI.

VI, a/2: Tabula Imperii Romani. Es féu constar en el report final que el comitè espanyol ha publicat el full K29, que comprèn un bon tros del nord de Portugal, i que serà completada pels portuguesos amb el full J29; que el full K30, editat també per Madrid, està a punt de sor-tir, i que el professor Josep Guitart, de l'IEC, té avançada la prepara-ció dels fulls K31 i J31, que comprenen els Pirineus orientals, Catalunya, una part d'Aragó, part de València i les illes Balears, amb l'ajut de l'equip format per Gemma Hernández, Joaquim Pera, Ferran Arassa (de Castelló) i Maite Orfila (de Mallorca); el full J30,

corresponen a València, s'està preparant. Del material català, se n'està acabant la informatització. La UAI ha concedit al comitè espanyol un subsidi de 50.000 francs belgues.

VI, b/2: Forma Orbis Romani: Empresa directament lligada a l'anterior TIR. L'IEC ja hi havia aportat el 1928, com s'ha dit, un fascicle de la *Forma Conventus Tarraconensis*. El report d'aquest any va suscitar llargues discussions (que estalvio aquí) sobre el contenciós entre Israel i els països àrabs, i d'alguns d'aquests darrers entre ells, a causa de les fronteres dels territoris actuals, en litigi o bé canviants, que, naturalment, no coincideixen amb els límits que regien durant l'Imperi, també —cal dir-ho— fluctuants.

VI, c/2: Suplements al Corpus d'Inscripcions Gregues i Llatines. L'IEC ha aportat a la reunió d'enguany el vol. III de les *Inscriptions romaines de Catalogne*, dedicat a les de Girona, de Georges Fabre, Marc Mayer i Isabel Rodà. En aquesta empresa també participen el Centre Pierre Paris, de Bordeus, i la Universitat Autònoma de Barcelona (Barcelona/París, 1991).

IX, 5: L'empresa Corpus Philosophorum Medii Aevi aixopluga l'edició de diversos pensadors clàssics antics i medievals. Entre aquestes darreres, hi ha l'edició de les *Obres espirituals d'Arnau de Vilanova*. Ja s'ha dit abans el que havia començat a aportar-hi l'IEC per obra de Carreras Artau. La seva mort i la retirada d'altres col·laboradors fa anys que no permeten avançar en un projecte que afecta de ple un autor tan nostre i tan influent. El canonge Gerard Verbeke, relator del Corpus Philosophorum a la UAI, no estalvia cap any unes paraules finament iròniques adreçades a l'IEC per la manca de realitzacions concretes.

Per sort, en aquesta darrera sessió vaig poder completar el report amb la notícia positiva de la publicació, en l'*Arxiu de Textos Catalans Antics*, i per obra de Josep Perarnau, de dos textos espirituals d'Arnau de Vilanova: «Tractatus de tempore antichristi» (del 1297) i el «De mysterio cymbalorum» (del 1301), ambdós inèdits fins ara, notícia que tranquil·litzà els assistents, els quals també s'alegraren de saber que la Fundació Noguera i la Universitat de Barcelona havien emprès l'edició de l'obra inèdita completa d'Arnau de Vilanova, coordinada pel professor Luis García Ballester. L'interès posat en l'obra pel pare Miquel Batllori i la insistència d'un equip italià guiat pels professors Leonardi i Paravicini esperonaran, sens dubte, la represa dels treballs.

Fa poc s'ha sol·licitat la col·laboració del pare Joan Nadal, orientalista, que publicarà els tractats d'Arnau conservats només en versió gre-

ga; ja s'ha posat en contacte amb mi per a retrobar-ne les transcripcions dipositades, en part, a l'IEC.

X, 2: Chartae Latinae Antiquiores. Malgrat que disposem de material ja transcrit de la part més important del volum corresponent a *Hispania*, no he pogut encara complir el compromís verbal contret amb la casa suïssa editora. En la reunió de la UAI de juny d'enguany, Robert Marichal, president de l'Académie d'Inscriptions et Belles Lettres, va deixar la direcció de l'empresa, que ha assumit Jean Vezin, de l'Institut de France.

XVI, 6: Corpus Vitrearum Medii Aevi. És probablement l'empresa de la UAI a la qual l'IEC ha aportat una contribució més substancial i espectacular. L'equip, dirigit infatigablement per Joan Ainaud, va poder presentar a la reunió d'enguany la maqueta definitiva i en color del vol. III de Catalunya, amb els *Vitralls del monestir de Santes Creus i la catedral de Tarragona*; hi han col·laborat intensament, a més del fotògraf Ramon Roca i Junyent, Joan-F. Cabestany i Maria Joana Virgili (per Santes Creus) i Isabel Companys (per Tarragona), i, pel que fa al catàleg pròpiament dit de cada peça de vitrall, també Joan Vila-Grau i Antoni Vila i Delclòs.

Madeline Caviness, presidenta actual del Corpus Vitrearum, va dir, en fer-ne la presentació davant de la UAI: «Nos collègues catalans ont apporté la maquette superbe du troisième volum des vitraux de la Catalogne».

Immediatament es va fer l'anunci de la propera aparició del vol. IV, que comprendrà la catedral de Barcelona i els monestirs de Pedralbes i Sant Cugat.

L'obra de Joan Ainaud li valgué, ja des de 1987, el nomenament de membre d'honor del Consell Internacional del Corpus Vitrearum.

Que l'IEC celebra amb il·lusió i orgull l'aparició de cada volum del Corpus Vitrearum de Catalunya, n'és prova el fet de saber que queda exquisidament bé quan el regala a personatges i institucions que visiten la nostra corporació acadèmica. Seria incomprendible abandonar aquesta empresa per manca de recursos.

XIX/1: Corpus dels Trobadors. Temps ha que Ramon Aramon va ser president de la Comissió i hi continua com a membre. Darrerament, el professor Aurelio Roncaglia, que ha succeït a Ramon Aramon, impulsa estudis d'especialistes italians que es dediquen a trobadors com Marcabré, Grimoart Gausmar, De la Tor, Bernat de Ventadorn i

altres que, quan cantaven, eren encara súbdits dels nostres comtes-reis. Roncaglia ofereix 10 milions de lires per a ajudar l'edició del cançoner Gil de la nostra Biblioteca de Catalunya. Caldrà pensar-hi.

Sobre l'empresa XXVI/2, *Sylloge Nummorum Graecorum*, es féu menció del projecte de Xavier Barral i Pere de Palol, que amb Marta Campos podrien publicar ben aviat les vuit-centes primeres monedes gregues del Gabinet Numismàtic, ara part integrant del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

El projecte XXIX/1: *Lèxic Poliglot de Paleografia i de Codicologia*, empresa promoguda pel Comitè Internacional de Paleografia Llatina i acceptada per la UAI, que prenia com a model l'obra francesa de Denis Muzerelle, fa dos anys que se n'ha acabat l'adaptació catalana, la primera en cap altra llengua, per bé que s'han començat les adaptacions castellana i italiana. La reticència, però, de l'autor primer, Muzerelle, a fer-ne una revisió d'una banda, i de l'altra les objeccions posades per alguns dominis lingüístics, n'han frenat l'avançament.

Restaria el projecte XXVIII/2: *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*, en el qual el CSIC d'Espanya hi participa per mitjà dels professors García Bellido i Albert Balil (ja difunt). Se'ns ha demanat que l'IEC hi col·labori: les relativament poques però notables figuracions d'època grega i romana ho facilitarien; oi més ara que hem vist l'esplèndida mostra al Palau Robert sobre «Roma a Catalunya».

Els tres volums de *La Recerca científica i tecnològica a Catalunya 1992*, exposats a la taula de publicacions rebudes, mostraven a la UAI l'aspecte ben humà, encara que no tan humanístic, del nostre IEC.

En la sessió final del dia 20 de juny es van prendre les decisions que afectaven la vida corporativa de la UAI, qüestions tractades en les comissions *ad hoc* reunides en hores extres dels dies anteriors. Aprovació dels comptes: com que el balanç casava bé, fou aprovat amb un superàvit que permet destinar quantitats mòdiques a algunes empreses de les categories A i B, com per exemple, i ja s'ha dit, a la *Tabula Imperii Romani* de la península Ibèrica; però no estic segur que també donin algunes engrunes per a ajudar altres projectes en els quals l'IEC col·labora.

A més de la repercussió de les inestables relacions poc amicals dels països de l'Orient més pròxim, i d'algunes que sorgeixen entre les nacions renascudes, com l'au fènix, de les cendres de l'antiga URSS, de les quals ja s'ha insinuat quelcom, se'ns informà també dels proble-

mes sorgits dins del Consell d'Europa pel perill d'eurocentrisme que aquest fomenta, que la UAI, però, no creu assumible, atesa la seva vocació intercontinental. Tampoc no són brillants les expectatives d'ajut acordades fins ara per la UNESCO; les seves dificultats financeres tendeixen a no atribuir crèdits a les organitzacions no governamentals (ONG); tot i que tant el secretari general de la UNESCO, Mr. D'Ormesson, ara cessat, com Mr. Sinaceur, també directiu de la mateixa organització, asseguraven que el director general, Federico Mayor Zaragoza, reafirma de totes totes el seu suport a les grans ONG mundials, entre les quals hi compta la UAI.

El darrer acte important va ser el renovellament d'una part del Buró. Com a nou president, sortí elegit el professor Roland Ris, de Suïssa; us estalvio els noms d'un vice-president i de tres dels vocals; com a quart, fou elegit el professor Eloy Benito y Ruano, de Madrid. Tothom es felicità de la composició del nou Buró.

Permeteu-me que, com queda bé dir *and last but not least*, expliqui una anècdota que, per la seva significació davant d'uns acadèmics amants del patrimoni artístic dels països respectius, ens va deixar l'esgarripança al cos. El dia 19 férem una visita al castell-palau de Boleuil, residència dels prínceps de Ligne, una de les cases nobles més importants d'Europa. Tractats, pel príncep en persona, amb exquisidesa senyorial, no mancada d'un to de tristor per les despeses enormes que costa mantenir-ne la dignitat, després de mostrar-nos el palau i els immensos jardins i llacs que l'envolten, ens oferí un àpat a la Gran Orangerie o hivernacle. A la façana, un cartell immens de la firma Sotheby's de Londres invitava a assistir a la subhasta de moltes peces notables de porcellana i ceràmica artística. Vam comprendre la tragèdia d'un estament social que en l'Europa d'avui aviat només es quedarà amb els records nostàlgics del que fou en altre temps. Els grans camions amb contenidors especials estacionats al davant es preparaven per endur-se aquelles meravelles d'art cap a les residències dels multimilionaris americans, alemanys i japonesos, o a les seus de multinacionals sense cara visible, o a les arques de bancs que conserven gelosament l'anomimat. Ens en vam anar, com ja deia Ovidi: *miscentes tristia laetis*, barrejant tristesa amb alegria.

Anscari M. Mundó
Membre de la
Secció Històrico-Arqueològica